

ՀԳ-10

59a

Մ.Ա.ԳԵՐՇԵՆՋՈՆ

ԱՄԵՆԱԳԵՏԻ

ՀԱՆԵԿՈՒԿՆԵՐԸ

3-1756a

Մ. ԳԵՐՇԵՆՉՈՆ

v

882-93

ԱՄԵՆԱԳԵՏԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԸ

11 35576

Նկարները՝ Ա. ԿԱՆՆՎՍԿՈՒ

Ռուսերենից քարզ. Հ. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԻՅ, № 6323

ՈՒՍՄԱՆԿԱԿՐԱՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ — 1986

Հրատարակ. 3456
Ց ի ր ա ժ 5000
Պ ա տ Վ Ե ր 856

Գրատարակության խմբակը Ե. Չափարյան ՏԵՔ. Խմբակը Ե. Ճիմիբալայան
Սրբազրիչ Մ. Գեղարյան

Հանձնված է արտադրության 7/IV 26 թ. ստորագրված է ապրիլի 7/IV 26 թ.
Ստամբոլում ԱՏ—118x210.

Удостоверение № 00-11440. Тип. ил. Стачки 1902 г. АЧКПТ—НКМП. Ростов на-Дону,
ул. Ф. Энгельса № 11

1. Ո՞Վ Ե ԱՄԵՆԱԳԵՏԸ

Այս գիրքը գրել և Ամենագետը:

Նա նստել է գրադարանի մի անկյունում, յերեք գրքի պահարանների արանքում և գրել և: Նրա ակնոցն իջել եր քթի ծայրին: Ծակատից կարկուտի նման քրտինք եր թափվում: Գրելը թղթի վրա ճոճում եր, իսկ տառերը թռչկոտում եյին ինչպես պատահի, միայն թե մյուսներից առաջ անցնեյին:

— Մի խանգարեք, խնդրեմ, — ասաց մեզ Ամենագետը: — Յես կենդանարանական այգում սպրոդ զանազան զազանների մասին մի հաստ գիրք եմ գրում:

Գուք, յերեկ, կարծում եք, թե Ամենագետը սպիտակ միրուքով մի ծեր ուսուցիչ և Գուցե և պրոֆեսոր: Վոչ Ամենագետը մեր դասարանի ամենափոքրիկ աշակերտն և: Նրա քթի վրա այնքան պեպկեններ կան, վոր կարծես մեկը նրա քթի վրա հնդկացորեն է թափել: Աչքերը թույլ և նեղ: պատճառով, ակնոց է դնում: Իսկ մագերը, վոզնու ասեղների նման, այս ու այն կողմն են թափված:

Գուք, յերեկ, կարծում եք, թե Ամենագետն ամեն բան գիտե: Վոչ: Նա միայն ուզում է ամեն ինչ գիտենալ: Յեվ բոլորին հարցնում է.

— Նիկոլայ Գետրովիչ, յերկիրը զնդածն է:

— Գնդածն է:

— Ուրեմն, մեր տակին, այն կողմից, բոլորը դիտի վրա յին ման գալիս: Աթոռներն էլ վառներն է վեք են դրված:

— Թիթեոն ինչ գիտե, թե վոր ծառի վրա նստած գա-
ժանակ չի յերևում: Ինչո՞ւ հոյը, յերբ պատվում ե, չի ընկ-
նում, իսկ յերբ դադարում ե պատվելուց, իսկույն ընկնում
ե: Ինչո՞ւ ճանճը կպչում ե սարդի վոսաթխին, իսկ սարդը
չի կպչում: Ինչո՞ւ:

Նա ամեն մի ըուպե մինոր ինչու ունի: Հենց վոր մի բան
բացատրում են, իսկույն մի ուրիշ բան ե մտածում:

— Յերևի նա այդպիսի զիրք ե գրում: Ինչո՞ւ, ինչ
պատճառով, ինչո՞ւ համար, — ասաց Մուրկան: — Արի նա-
յենք, թե ինչ ե գրում:

Մենք կամաց մոտեցանք Ամենագետին և ուսի վրայից
կարդացինք. «Յեթե յերկրի կենտրոնով տոննել փորենք,
վոր անցքը դուրս գա մյուս կողմը և այդ անցքի մեջ փիղ
ընկնի, ինչ կլինի»:

Մուրկան փոթկացրեց, յես ել: Ամենագետը բարկացած
զուլիը շուռ տվեց, կարծես նրան ոձ կծեց: Նա գոռաց.

— Դա ստորություն ե: Թաքուն նայելը խոզություն
ե: Գիրքը վոր գրեմ, վերջացնեմ, միևնույն ե ձեզ մոտ
կարդալու յեմ: Իսկ հիմա մի խանգարեք, թողեք աշխա-
տեմ: Ուզում եք, դուք ել կարող եք գրել: Դե, ինչ եք
կանգնել: Չեմ բաց անի, բաց չեմ անի՝ մինչև չհեռանաք:

— Իսկապես արի գրենք, — առաջարկեց Մուրկան: —
Յես ել այդպիսի մոմլաթի կազմով տետրակ ունեմ:

Բայց բան դուրս չեկալ, վորովհետև մենք Ամենագետի
պես հնարել չգիտենք: Հենց առաջին յերեսում մենք գրե-
ցինք տոննելի և փղի մասին: Իսկ հետո Մուրկան այդ
յերեսը պատռեց:

— Միևնույն ե, բան չի դուրս գա: Սպասենք, մինչև
Ամենագետն իր զիրքը վերջացնի:

Յերեք որից հետո նա վերջացրեց: Դարոց յեկալ ուրախ,
մինչև անգամ քթի վրա կնճիռներ կային: Յեվ հենց այդ
որը մենք ազատ դասաժամ ունեյինք. աշխարհագրության
ուսուցիչը դահուկներով սղղալիս կոկորդը մրսացրել եր:

— Յերեխաներ, — գոչեցի յես, — այսոր Պավել Նիկո-
լանիչի փոխարեն կլինի Ամենագետը: Նա մի հաստ գիրք
ե գրել և ուղում ե մեզ մոտ կարդալ: Ուզում ես, Ամենագետ:

— Կկարդամ:

Նա նստեց ուսուցչի սեղանի մոտ և իր տետրակը
բաց արավ:

2. ԳԱԶԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆՆԵԼՈՒԿԱԳԻՐՔ

— Այս գիրքը կենդանաբանական այդու մասին ե, —
ասաց Ամենագետը: — Կոչվում ե «Գաղանական հանելուկա-
գիրք»: Մի յերեսի վրա գրել եմ հանելուկները, իսկ մյուսի
վրա՝ պատասխանները: Միայն թե պատասխանները թարս
ու շիտակ եմ գրել, ձախ ձեռքով, վոր միանգամից չկարո-
ղանան կարդալ: Թե չե հետաքրքրական չե, վոչ վոք չի
մտածի, վոր հանելուկը լուծի, ուղղակի կկարդա: Ահա:

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ № 1

ԱՅՐԻԿԱԿԱՆ ՓՂԻ ՄԱՍԻՆ

«Յեթե յերկրի կենտրոնից տոննել անցկացնենք, վոր
անցքը դուրս գա մյուս կողմը և յեթե այդ անցքի մեջ
փիղ ընկնի, ի՞նչ կլինի»:

— Կսատկի, — ասաց Մուրկան:

— Կայրվի, — ասաց Վասկան: — Չե վոր յերկրի ներ-
սում կրակ ե:

— Վոչ, — ձեռը թափահարեց Ամենագետը, — յենթա-
դրենք, վոր տոննելը լայն ե և փիղն ազատ կանցնի, իսկ
վոր յերկրի ներսում կրակ կա, թող տոննելը քարով շին-
ված լինի և քետոնված, ինչպես Մետրոպոլիտենը: Այն ժա-
մանակ փիղն ի՞նչ կլինի:

— Անցքից դուրս կթռչի:

— Իհարկե, — ասաց Մուրկան, — մյուս կողմից դուրս
կթռչի:

— Հենց այդ է, վոր վոչ, — ուրախացավ Ամենագետը, —
Լավ՝ մտածեցիք: Իսկ յեթե չիմանաք, վերցրեք հայելին,
 դրօք իմ գրածի մաս: Միանգամից կկարդաք:

Ոտորին ցաւորն իշտրին:
 րդ՝ զսն փիմն Երեմուսմիմ իրջիկսփ ոտն-
 քնտր եկն-եկն իտաշի սմն, ցրո իտնցսրզ
 մտիտքսրիկտր իրքտանսրսրզ՝ զսնսփչրսր
 իմքտ ր զրնճն իտրմ իտսրի Երեմնի ցմս-
 սրո Երեմոն գտղտրտի տստճ սր Երս
 տրմտղ ր իտրմքի իրքտանսրին, ցրփլտն-
 զԵրս տրմնն, չրսս Երս իկս՛ի սր զի
 իտրմքի՝ չտղտնտ կր զկս՛ր սսքքրի
 ջիճա ՚ի զստփսրզ, Սրգրմ կտփսփ տստճ
 ցսրզ ր՝ կր քտ իցքտ իրքտանսրսրզ՝ քտ
 նկր իրքտանսրն ցմսրզ ր: Սփ զսն իտն-
 իրքտանսրն՝ զսնսփչրսր եսսն տստնիտրք-
 չրքնիկիտրտ փիմն իմքտ զկս՛ր Երեմնի

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ ԽԽՈՒՆՋԻ ՄԱՍԻՆ

— Բայց միթե խխունջը գազան է, — ծիծաղեց նադյան:

— Գազան լինելը գազան չէ, բայց միևնույն է, կենդանի յե: Ահա թե ինչ հանելուկ եմ հնարել նրա մասին:

«Մի անգամ խխունջն սկսեց մի մեծ պատի վրայով ճանապարհորդել: Վերևում ապրում էր նրա մորաքույրը: Պատի բարձրութունը 10 մետր էր: Խխունջը ցերեկով 3 մետր բարձրանում էր, գիշերը 2 մետր իջնում: Վորքան փամանակ է հարկավոր, վոր նա հասնի իր մորաքրոջը»:

— Յերեք մետր վերև, յերկու մետր ներքև, — Ուրեմն նա մի որ ու գիշերում մի մետր է բարձրանում:

— Իսկ պատի բարձրութունը 10 մետր էր:

— Ուրեմն, նա պետք է գնա ուղիղ 10 որ ու գիշեր, — ասացի յես:

— Ուղիղ տասն որ ու գիշեր, — գլխով արավ Մուրկան:

Իսկ Ամենագետը քիթ ցույց տվեց և սկսեց անազ անել:

— Վատ եք հաշվում, — ասաց նա: — Վախենում եմ, վոր նորից հայելի դնեք, պատասխանը կարդաք: Վնչ, սխալ ե:

— Ի՞նչպես թե սխալ է, քանի վոր ճիշտ է, — վիրավորվեց Մուրկան: Առաջին որը խխունջը սողաց յերեք մետր, — այնպես չէ, իսկ գիշերն իջավ յերկու մետր: Ուրեմն առաջին որը նա անցավ մի մետր:

— Ճիշտ է, — ասաց Ամենագետը: — Շարունակիր:

— Յերկրորդ որն էլ մի մետր — յերկու մետր: Յերրորդ որը մի մետր — յերեք: Չորրորդ որը մի մետր — չորս:

— Այդպես, — ասաց Ամենագետը, շարունակիր:

— Գնա յե: Ի՞նչ է, յես մինչև տասը համբել չգիտեմ, Բնչ է: Հինգերորդ որը մե՞ մետր — 5 մետր: Վեցերորդ որը մի մետր — վեց: Յոթերորդ որը մի մետր — յոթ: Ութերորդ որը մի մետր...

— Այ, սուտ ասացիր, — ծիծաղեց Ամենագետը: — Տեսնում ես ինչ խնդիր եմ հնարել:

— Կայց, կայց, — հանկարծ գոչեց Շուրկա Սմիլնովը: —
Ութերորդ որը նա...

Այստեղ մենք հասկացանք, թե բանն ինչու է, պա-
տասխանն էլ չկարդացինք: Դուք էլ մի կարդացեք, թե չե-
այդ բանը շատ վաանգավոր է, յերբ զլուխը չի աշխատում:

չսեմքն խոսքն:

ուչո էր վսեմոք գողտրով շոքտման-
խղաղ բր: Գսկ սե օր մի՛նք ր զի սե —
էր խղրուր թող էր, էր՝ վսե ուրտրմ
տևրո րա նմոնցով: Բեռքն թոտրմիք
նրն զրոն ր շոտով ին զսեմեկն: Բա
զլլ-էրեանս սե խոսքն ոսմոմ ր-

— Հովանեցիք խխունջի հանելուկը, — հարցրեց Ամենա-
գետը: Յերրորդ հանելուկն ավելի լավ է: Յերբ-որդ հանե-
լուկը տասնյոթ ուղտերի մասին է:

— Ոհո՛, միանգամից տասնյոթ: Շուտով թուղթը
շուռ տուր:

— Կարելի յե ձանձրացել եք: Կարելի յե բավական
է, — ծաղրեց Ամենագետը:

Այնուամենայնիվ թուղթը շուռ ավեց և մենք կար-
դացինք:

ՀԱՆՆԸՆՈՒԿ X 8

ՏԱՍՆՅՈՒ ՈՒՂՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Կար-չկար մի մեքենա-տրակտորային կայան կար:
Կայանում կային տրակտորներ, դաշտում աշխատելու և
ուղտեր՝ բամբակ տեղափոխելու համար՝ Հանկարծ մեքենա-
տրակտորային կայանը նոր բեռնատար ավտոներ ստացավ:
Ուղտերն այլևս հարկավոր չեյին: Այն ժամանակ մեքենա-
տրակտորային կայանը հրավիրեց յերեք դշաղի կուլանտե-
սականներին — այդպես են կոչվում Ուզբեկստանում գյու-
ղերը, — մի մեծ դշաղ, մյուսն ավելի փոքր, իսկ յերրորդը
շատ փոքր:

Մեքենա-արահաորային կայանն ասաց նրանց.

— Ընկեր կուսնտեսականներ: Ահա ձեզ տասնյոթ ուղտ, վարպես ընծա և վորպես մրցանակ լավ աշխատանքի համար: Բաժանեցեք ձեր մեջ. մեծ դշտդին տվեք բոլոր ուղտերի կեսը, միջակին բոլոր ուղտերի մի յերրորդ մասը, իսկ փոքրին՝ բոլոր ուղտերի մի իններորդ մասը:

Ղշտդներն սկսեցին ուղտերն իրենց մեջ բաժանել: Տասնյոթը կես են անում, չի կիսվում: Միթե. պետք է մի ուղտը միջից կես անել: Բաժանում են յերեքի վրա, չի բաժանվում, բաժանում են իննի վրա, չի բաժանվում: Կուսնտեսականները տխրեցին:

Հանկարծ մոտ է գալիս մի գյուղացի և ասում է.

— Լսեցեք, ընկեր կուսնտեսականներ: Յես գիտեմ, թե ինչպես պետք է բաժանել մրցանակը: Պետք է՝...

Պահանջվում է իմանալ, թե սրամիտ գյուղացին ինչպես տասնյոթ ուղտը բաժանեց յերկու մասի, յերեք մասի, իննը մասի, վոչ մի ուղտ կտոր-կտոր շանելով:

Ամենագետը հպարտ-հպարտ նայեց մեզ: Մենք բոլորս լուռ էյինք: Հանելուկը բոլորին ել շատ դուր յեկավ և յուրաքանչյուրն իր մտքում բաժանում եր ուղտերը: Այ քեզ հանելուկ: Մուրկան կողքս բոթեց.

— Իսկ մերը...

— Մենք ախր դրող չենք, — ասացի յես...

Յերևի մենք այս հանելուկը հարյուր տարվա ընթաց-
քում կլուծեյինք: Այնուամենայնիվ վուչ վագ չլուծեց:
Ստիպված յեղանք դիմել հայելուն:

Կի ետևի զտե՛: Տառ հրանշարմո՛ւ բլ յ:
Երբքե՛, ես սրման՛: Ճարեմ ինին՛, երժուրթե՛:
Լսից՛. — ասած ուտղիս ժևարմամբք: Չու՛:

— Խորե՛, վրձ ր Իրևսու՛: Բարթի ասուր-
կորրևսն՛ զտոն — Իրևիս: սրմու:
Իրևեան՛ զտոն — վրձ սրմու: Գսնև ժևարմ
երձ իբևե Խրք սրմու: Ախճուր՛ ժևարմ
րևտրե՛ ետգուրթմի: Աբց ժևարմ վրև-
դիս ժևարմմի:

— Մլգղ ետգուրթմք ե՛, — ասած սե-
սրմու:

Ղեմտորթի իսմեկը՛, Իրմուր՛ ասուրաղ
րևտրե՛ ում սրման Բորթորթմեկը ինքքձ
վախորթո՛, զբքե յևտը վս՛ի: Տրքե աքի:
Կի ետրևուր՛ ես սրման ասրև դրձ: Ախ
(սո սրմեքթրևրք քմտորթուրզ ր Երբքե):

— Գսնման՛, — ասած ժևարմամբք՛, —
ասորուր:

Իսմսմ: Չրոտուր՛ զի զտեմ սրմուսր՛ ճարև ր
ընետղիս ժևարմամբք ճարես Իրթուր՛

Մենք սկսեցինք՞ վիճել, վորովհետև իննը ասանյութի կեսը
չե, այլ ասանութի: Իսկ Ամենագեաը բացատրեց, վոր այդ
սխալը շատ փոքրիկ սխալ ե և դրա մասին խոսել չարժի:
— Ի՞նչ եք անում այստեղ, — լսվեց Նիկոլայ Պետրովիչի
ձայնը: — Ո՛, ելի Ամենագեաը ճառ ե ասում:

Մենք չեյինք նկատել, վոր ազատ դասն ել ե վերջա-
ցել, դասամրջոցն ել և թվարանության դասի զանգն են
ալել, ուսուցիչն ել յեկել ե:

— Սիրելի Նիկոլայ Պետրովիչ, — միասին գոչեցին Մուրկան և Նադյան։ — Ամենագետն այնպես զվարճալի հանելուկներ ե հնարել, վոր բոլորս ել կուշտ ծիծաղել ենք։ Կարելի՞ յե, վոր մի հինգ ըոպե յել կարդանք։ Միայն հինգ ըոպե։

— Հինգ ըոպե կարելի յե, — ասաց Նիկոլայ Պետրովիչը։ — Միայն առանց աղմուկի. պատի մյուս կողմում դաս կա։

— Մենք կամաց կկարդանք։ Դե, կարդա, կարդա, Ամենագետ։

Ամենագետը ակնոցի տակից նայեց ուսուցչին և վարանեց։ Մինչև անգամ քթի պեպենները կարճրեցին։

— Ա... սա դարձյալ հանելուկ ե, — կամաց ասաց նա, — կարծես թե մեկից իր հանելուկների համարներոդություն եր խնդրում, և կարդաց։

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ № 4

ԱՆԿՈՐԾԱՆԵԼԻ ԺԱՅՈՒ ՅԵՎ ԱՆՁՍՊԵԼԻ ՌՆԳԵՂՁՅՈՒՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Կար-չկար, Աֆրիկայում մի ռնգեղջյուր։ Սա հասարակ ռնգեղջյուր չեր։ Այնքան ուժեղ եր, և՛ հզոր, և՛ կատաղի, և՛ հսկա, վոր յերը վազում եր, վնչ մի բան նրան կանգնեցնել չեր կարող։ Ծառի դիպչեր, ծառը վեր կընկներ, ժայռի հանդիպեր, ժայռը կկործաներ։ Սա մի անզուսպ ռնգեղջյուր եր։

Մի անգամ նրա աչքը մոծակ խայթեց։ Անզուսպ ռնգեղջյուրը կա-

տաղեց և սկսեց փախչել: Ծառերն ընկնում էին, ժայռերը կործանվում, յերկիրը զողզողում եր... Հանկարծ անգուսալ ղնգեղջյուրը հասավ անկործանելի ժայռին: Սա հասարակ ժայռ չեր: Այնպիսի ամուր ժայռ եր, վոր աշխարհում վնչ մի բան նրան կործանել չեր կարող:

Խնչ պատահեց, յերբ անգուսալ ղնգեղջյուրը հասավ անկործանելի ժայռին:

— Այս հանելուկը յես լուծել չկարողացա, — ասաց Ամենագետը: — Մտածեցի, մտածեցի, բայց չկարողացա

լուծելու ժայռը չեք կարող կանգնեցնել ունգեղջյուրին՝ վորովհետև նա անգուսպ եր, ունգեղջյուրն էլ չեք կարող շարդել ժայռը, վորովհետև ժայռն անկործանելի յեր: Այնպես վոր խառնաշփոթութունն է առաջ գալիս:

Մենք էլ մտածեցինք, մտածեցինք, բայց նույնպես լուծել չկարողացանք:

— Սպասեցեք, — հանկարծ գոչեց Մուրկան, — յես դեռ եմ: Ամենպէս, թող հիմի յես գրեմ պատասխանը:

— Միայն թե մաքուր դրիր: Չախ ձեռքով գրիր, — ասաց Ամենագետը:

Մուրկան լեզուն հանեց ու գրեց.

Միջոց:

գտնա՛ տո՛ւտ արժարո՛ւտ արժարձձյա՛րե ՚հի
եմ ՚հիքրո՛ւ ՚իտի ՚իքիք ՚իքիք արժանցարժի
՚հիքրո՛ւ տո՛ւտ արժանցարժի գտնա ՚հի ՚իտ-
բո՛ւ ԵՐԵՐ ՚իտեմ բ արժարո՛ւտ արժարձձյա՛րե
՚իտ ՚իտմնի ՚իքձ ՚տո՛ւղարքերք արժարա՛ր
« արժիկք՛ ՚իտեմք՛ ՚իտքարտօմս ՚հի:

— Ճիշտ է, — հարցրեց Մուրկան ուսուցչին:

— Վնչ, ճիշտ չէ, — ասաց նա:

Մենք աղմկեցինք:

— Ինչո՞ւ ճիշտ չէ, ինչպէ՞ս թե ճիշտ չէ, — գոչեցինք բոլորս միարեարան:

— Ինչո՞ւ ճիշտ չէ, — հարցրեց Մուրկան:

— Վորովհետև «ի հարկե՞ք բառը զրվում է կող է վոչ թե գող, Իսկ դու գող ես գրել, — ասաց նիկոլայ Պետրովիչը:

3. ՄԵՆՔ ՈԳՆՈՒՄ ԵՆՔ ԱՄԵՆԱԳԵՏԻՆ

Դասերից հետո մենք գնացինք տուն:

— Ելի շնտ հանելուկներ ունես, — հարցրի Ամենագե-
տին հանդերձարանում:

— Մի վագոն: Միայն թե պատասխանները դեռ չեմ
մտածել:

— Յուլյց տուր, տեսնեմ ինչպիսի՞ հանելուկներ են, —
ինչդրեց Մուրկան:

— Միևնուկն ե, գու չես հասկանա: Գրելը, յես գեռ
չեմ գրել, միայն, հիշելու համար, նկարներն եմ նկարել:

Նա բրբրեց տեսարակը և մի յերես բաց արավ — ամ-
բողջ յերեսի վրա գազաններ եր նկարված:

— Սա առյուծն ե թռել զնացքի վրա, իսկ սա քաջ
մեքենավարն ե: Իսկ սա գայլը, այծիկը և կաղամբն են
նավակի մեջ, սա յել թռչող մուկ ու ծիծեռնակ, իսկ սա
ձկնկիթ ե, իսկ այստեղ ջալլամ ե և կրիա, իսկ այս կա-
պիկը ճլորթի յե սարքել, սա յել մեր ժուշկա շունն ե: Յե-
կեք միասին պատասխանները մտածենք, թե չե յես այնքան
հանելուկներ եմ հնարել վճր — վախենում եմ մոռանամ:

— Ուզում ես ճաշից հետո գանք քեզ մտ, — հարցրեց
Մուրկան:

Ամենագետը շատ ուրախացավ:

Այսպես ել վորոշեցինք, վոր ճաշից հետո իսկույն հա-
վարվենք Ամենագետի մոտ:

Յես ուզում եյի Մուրկայից շուտ գնալ, բայց հակա-
ռակի պես մեր տանը ճաշին փշոտ ձուկ եր: Յերբ գան-
գահարեցի, Մուրկան դուռը բաց արավ:

— Իսկ Ամենագետն արդեն մի հանելուկ ե գրել, —
ասաց նա: — Սարսափելի հանելուկ ե: Առյուծի մասին:

Մենք իսկույն գործի անցանք: Ամենագետը կարդաց:

ՀԱՆՆԻՈՒԿ № 5

ԱՌՅՈՒՄԻ ՅԵՎ ՔՍՁ ՄԵՔԵՆԱՎԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Գնացքը սլանում եր անապատով մի ժամում 60 կիլո-
մետր արագությամբ: Վագոնների մեջ կովերը բռռաշուձ
եյին: Այս բանը դուր յեկավ մի առյուծի: Հանկարծ մեքե-
նավարը նկատեց, վոր ամենավերջին վագոնի կտրին մի
առյուծ կա: Մեքենավարը չվախեցավ, վերցրեց նագոն

ատրճանակը և կրակեց: Յենթադրենք, վոր գնդակը թռչում և մի ժամում 60 կիլոմետր արագությամբ (բայց գնդակն, իհարկե, շատ ավելի արագ և թռչում): Յեթե մեքենավարն ուզիղ նշան և բռնել, ինչ կլինի առյուծը:

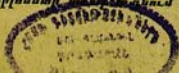
— Այս հանելուկը յես չեմ հնարել, — խոստովանեց Ամենագետը: — Յեղբայրս լուծեց, վորովհետև նա ինքը մեքենավար է: Իմ կարծիքով այստեղ հնարամտությունն ահա թե ինչու՞մ է: Յեթե գնացքը մի ժամում անցնում է 60 կիլոմետր, նշանակում է գնացքում յեղած բաներն ել 60 կիլոմետր են տնցնում: Մեքենավարը գնացքի վրա յե Գնացքի վրա յե: Նազանը գնացքի վրա յե: Գնացքի վրա յե: Նազանի գնդակը գնացքի վրա յե:

A II
3576

— Գիտե՛մ, գիտե՛մ, բոլորը գիտե՛մ,—գոչեց Մուրկան։ Առյուծին վոչինչ չի պատահի, թեկուզ բոլոր կովերն ել աւաի։ Տեսե՛ք, նախ քան նրա կրակելն ինչ եր կատարվու՛մ։ Յե՛վ շոգեմեքենան, և՛ մեքենավարը, և՛ նագանը, և՛ նագանի միջի զնդակն առաջ ելին սլանում 60 կիլոմետրի արագությամբ։ Այսպե՛ս եւ Հիշի՛ք, 60 կիլոմետր առաջ։

— Գիտե՛մ, բոլորը գիտե՛մ—ընդհատեց նրան Ամենագետը.—60 կիլոմետր առաջ։ Իսկ կրակելուց հետո, զնդակը 60 կիլոմետր յեա ե գնում զեպի առյուծը։ Ուրեմն նա միանգամից 60 կիլոմետր առաջ գնում և 60 կիլոմետր հետո Ուրեմն...

— Գնդակն ուղղակի տեղում կկանգնի, — ասացինք
բոլորս միաբերան:

— Յե՛վ առյուծին չեն սպանի, չեն սպանի, չեն
սպանի, — գոչեց Մուրկան և ծափ տվեց: — Այնպես ե, ինչ-
պես յես ասացի: Շուտով պատասխանը գրելը:

Յես նստեցի ու գրեցի:

սրմարդ, խո՛ր տախտակ...

Նարդ ժրովի տախտակ, ու՛ր թործարո՞ց բ
թարդի: Վսե ժրմարն ետեստիք Տի Ենա-
ժարդ, ՅԲԵԲ Վսեբբ պրն ժրարիմ քովի:
Դժարմիմ ժրմարն ԵՅ թիսպրան Երա Բ
թրմարդ Բ ԵՅ թիսպրան ժրմի տառձ:
Ե Ժրմանի տետմարի Երարիմ ժրմարի:

— Կացե՛ք: — Յես դեն ձգեցի գրչակոթը: — Իսկ առ-
յուծը վազո՞ւմ ե դեպի գնդակը:

— Առյուծը:

— Դեպի գնդակը:

— Այո՛, Չե՛ վոր գնացքի հետ միասին առյուծն ել ե
առաջ գնում: Նշանակում ե, գնդակը կանգնած ե, իսկ
առյուծը դեպի գնդակը կթռչի և կսպանվի:

— Ինչպե՛ս կարող ե պատահել, վոր առյուծը դեպի
գնդակը թռչի, — աչքերը չոեց Մուրկան:

Բայց յես ու Ամենագետը նրան մի վայրկյանում բացատ-
րեցինք, վոր ճակատի մեջ կամ ճակատին — ի՛նչ տարբե-
բություն: Դու կթռչես գնդակի վրա, թե գնդակը քեզ վրա՝
միևնույն ե, քո վերջն ե:

Յես պատասխանին ավելացրի:

Եթե՛ր ժրման հոտ Երեթոն հրա:

Ե խո՛ր տախտակ թոտորիք ժրմարիմ:

— Իսկ գնացքի յերկարությունն ինչացո՞ւ յե, — հարց-
րեց Ամենագետը:

— Ինչպէս թե՛ Ուրե՛նք քո կարծիքով գնդակն ողում
կախովմծ կմնա՛ Ողապալ ի կ ե, ինչ ե՛ Յեթե գնացքը շատ
յերկար ե, գնդակն առյուծին չի սպանի, կընկնի վորևե
վազոնի տանիքի վրա։

— Ճիշտ ե, — համաձայնեց Ամենագետը։
Յե՛վ մենք սկսեցինք կարգալ նոր հանելուկը։

ՀԱՆՏԻՈՒԿ № 6

ԳԱՅԼԻ, ԱՅՄԻ ՅԵՎ ԿԱՂԱՄԲԻ ՄԱՍԻՆ

«Մի մարդ սայլով տանում եր մի գայլ, մի այծ և մի
կաղամբ։ Գայլն ուզում եր այծին ուտել, իսկ այծը — կա-
ղամբով բերանը քաղցրացնելու իսկ մարդը չեր թողնում։

Յեկավ, հասավ մի գետի: Պետք է նրանց փոխադրեմ յուս
ափը: Իսկ նավակը փորժիկ եր, յերկու հոգու համար: Կամ
գայլին պետք է վերցնի իր հետ, կամ այծին, կամ կա-
ղամբը: Անհրաժեշտ է մի քանի անգամ անցնել գետով:
Մարդը մտածեց.

«Ինչպէս փոխադրեմ, վոր փորձանք չպատահի: Յեթե
գայլը տանեմ, այծը կաղամբը կուտի: Կաղամբը տանեմ,
գայլն այծին կուտի: Ասենք այծը տարա — իսկ յերկրորդ
անգամ վճրին տանեմ: Մարդը հարց ու փորձ է անուժ
անց ու դարձ անողներին, թե ինչպես անի, ինչպես գայլը
այծը, կաղամբը մյուս ափը փոխադրի»:

— Գուշատ հին հանելուկ է, — ասաց Մուրկան, — տասս
է ինձ պատմել: Յեկեք դրա պատասխանը չգրենք:

Մենք բաց արինք տասնհինգերորդ յերեսը, վորտեղ
Ամենագետը զանազան գազանների հանելուկների մասին,
հիշիլու համար, բան-ման եր խաղմզելի նա առյուծի և մե-
քենավարի շուրջը մատիտով գիծ քաշեց, հետո այծի, գայլի
և կաղամբի շուրջը:

— Հիմի վորին ընտրենք, հ՞ը, — հարցրեց նա նայելով
իր գեղարվեստին:

— Իսկ կապկի մասին ինչ ես նկարեմ

— Իսկույն կհիշեմ:

Ամենագետը ճակատար կնճռոտեց և ուշադրութեամբ նայեց նկարին:

— Կապկի մասին ի՞նչ էլի ուզում գրել: Մտահան եմ արել:

Նա այնքան յերկար մտածեց, վոր Մուրկան գայլի և ալձի հանելուկի պատասխանը նկարեց: Մի անպետք թղթի վրա յեւ կապիկ նկարեց, վորը դուրս ե գալիս Ամենագետի գլխից: «Բռնիր», — գրեց նա կապկի տակ: Իսկ Ամենագետը, վոր պատկերին նայեց, իսկույն հիշեց.

— Արդեն, — ասաց, — բռնեցի:

— Ո՛ւմ, Ամենագետ:

— Այն անպիտան կապկին: Արի գրենք:

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ № 7

ԿԱՊԿԻ ՃԼՈՐԹԻՆ

«Կապիկները շատ ուրախ ժողովուրդ են: Մի կապիկ, անտառում զբոսնելիս, իր տատիկին տեսավ ու ասաց.

— Տատիկ, արի ճլորթի սարքենք ու ճոճվենք:

— Վճնց սարքենք, — հարցրեց տատիկը:

— Շատ հասարակ կերպով, — ասաց կապիկը: — Մի գերան վերցնենք, դնենք մի քարի վրա, դու մի ծայրին նստիր, յես եւ մյուս ծայրին, կլինի ճլորթի:

Այդպես եւ արին: Մի գերան ընտրեցին, դրին քարի վրա ու նստեցին: Տատիկը յերկու անգամ ծանր եր թռռնիկից: Տատիկի նստած ծայրը դիպավ գետնին, իսկ թռռնիկի նստած ծայրը բարձրացավ:

— Բա ի՞նչ անենք, — ասաց թռռնիկը:

— Յես գիտեմ, — ասաց տատիկը: — Մի բոպելով ցած իջիր:

Կապիկը ցած թռավ, իսկ տատիկը ճլորթին նորոգեց:

կշռեցինք կոտակերատիվում, վարիչը թույլատրեց) և յերեք
տուփ «Առողջութուն» սուրճ, յուրաքանչյուրը 200-ական
գրամ: Յես այդ փորձից շատ հոգնեցի:

— Յեկեք ել պատասխաններ չդրենք, — ասացի յես —
Թե չե յերեխաները կկարգան: Թող տանջվեն, ինչպես յես
այդ անիծված սուրճից տանջվեցի: Մենք հանելուկները մի
տեսարակում կգրենք ու կրերենք, թող իրենք լուծեն, — հա՛:

— Դե՛վ, — համաձայնվեց Ամենագետը: — Բայց միև-
նույն ե, մենք պետք ե նախորոք լուծենք: Իսկ տեսարա-
կում տեղ կթողնենք, վոր հետո պատասխանները գրենք:

— Յե՛վ միայն նրան կթողնենք գրի, ով վոր ամենից
առաջ կլուծի, — ասաց Մուրկան, — ով վոր ամենից առաջ
կլուծի և իր պատասխանը կբացատրի:

Այսպես ել վորոշեցինք: Բայց բանն ուրիշ տեսակ յեղավ,
վորովհետև Ամենագետը հնարագետ ե: Յե՛վ իմ կարծիքով
ավելի լավ յեղավ:

4. ՃԱՆԱՊԱՐՅՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՈՒՐՋԸ

Մյուս առավոտ Ամենագետը կարծես միանգամից խլացավ,
Ձեջացավ, կուրացավ: Նա անցավ իմ մոտից, կարելի յե
ասել արմուկն ել դիպավ ինձ, իսկ ինձ չնկատեց: Նա այն-
պես եր նայում ինձ վրա, կարծես թե յես թափանցիկ եմ,
ապակուց կամ ժելատինից եմ շինված: Մուրկային ել
չնկատեց, թեև Մուրկան նրան կանչեց:

Նայեց, տեսարակը բաց արավ և սկսեց գրել: Առաջին
դասամիջոցին անընդհատ գրում եր (մինչև անգամ, կարծեմ,
դասերի ժամանակ ել եր գրում):

Յես և Մուրկան կամաց մտեցանք նրան:

— Ամենագետ, — հարցնում ենք, — ա՛յ Ամենագետ Այդ

Բնչ ետ գրումս Բա մեր «գազանական հանելուկադիրքն»
Բնչ յեղավ:

Ամենագետն ուշադրությամբ նայեց մեզ. բայց յերևում
եր, վոր ինչ վոր բանի մասին ե մտածումս Հետո, վերջա-
պես, հասկացալ, թե ինչ ենք ուղում նրանից:

— Ա-ա-ա... Դ...ու...ք... «Գազանական հանելուկա-
գրքի» մասին եք խոսումս: Յես ուրիշ, ավելի հետաքրքրա-
կան բան եմ մտածել: Յես նոր դիրք եմ գրում — «Ճանա-
պարհորդություն աշխարհի շուրջը»: Ազնիվ խոսք, վոր
ձանձրացել եմ, շուտով կ'լերջացնեմ: Յեվ հենց վոր վեր-
ջացնեմ, իսկույն կ'կարդամ:

Նա մի ամբողջ շաբաթ աշխատեց, հետո ասաց.

— Դե, գիրքս պատրաստ ե:

Դասերից հետո մնացինք դպրոցում, դուռը բանալիով
փակեցինք, վոր վոչ վոք մեզ չխանգարի:

Ամենագետը խստորեն նայեց մեզ վրա, վոր մենք չազմը-
կենք և ակնոցներն ուղղեց:

— «Նա-խա-բան», — կարգաց նա շատ լուրջ կեր-
պով:

Իսկ մենք իրար յերես նայեցինք, վորովհետև ամեն
վոք գիտե, վոր գրքերի մեջ ամենաձանձրալի բանը նա-
խաբանն ե: Բայց Ամենագետի նախաբանը շատ համա-
ուստ եր:

«Նա-խա-բան: Ընկեր ընթերցողներ: Ո՞վ ե ձեզանից
յեղել Աֆրիկայումս Վճշ վոք: Իսկ յես յեղել եմ: Մենք
ճանապարհորդել ենք ամբողջ աշխարհի շուրջը: Մեր ար-
շավախումբը ճանապարհվեց Աֆրիկա, վոր ուսումնասիրե
Աֆրիկայի գազանների կյանքը: Մենք ուսումնասիրեցինք
տամուկ նոր գազանալին լեզու — կրիայերեն, ջայլա-
մերեն, անգեղձուրերեն, ճանճերեն, լվերեն, քարայծերեն
և ելի տասերկու ուրիշ լեզուներ: Դրա համար ել ինձ հա-
ջողվեց գրի առնել շատ հետաքրքրական խոսակցություններ
և պատմվածքներ: Կարգացեք, ընկեր ընթերցողներ և

ասուղեցեք — այնքան ամենք և արդյոք ձեր դուխը, վոր հասկանաք գազանային պատմվածքները»:

Ամենագետը շատ քաղաքավարի դուխ տվեց մեզ՝ ինչպես գերասանը թատրոնում, և սկսեց կարգալ:

Գ. ՈՒՆ 1.

ԱՄԵՆԱՐԱԳԸՆԹԱՅ ԿՐԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

«Մենք Աֆրիկայի վրայով թռչում եյինք դիրիժաբլումի Հանկարծ նրանից սկսեց գազ դուրս գալ: Մենք հարկադրված վայրեջ կատարեցինք մեր ճամբարից տասը կիլոմետր հեռու: Յես ճանապարհ ընկա դեպի ճամբարն ողնություն խնդրելու Գնացի, գնացի և հանկարծ ընկա մի բացատ: Այդ բացատում գանազան վայրի գազանների խորհրդակցություն կար: Բացատի մեջտեղում մի մեծ քար եր ընկած: Կրիան բարձրացավ այդ քարի վրա և գազաններին սուտց:

— Բուրն ինձ ծաղրում են, տսում են, վոր յես սողում եմ, ինչպես կրիա: Իսկ յես հայտարարում եմ. այստեղ յեղած գազաններից վոչ մեկն իմ առաջը չի տա:

Գազաններն սկսեցին ծիծաղել: Այդ ժամանակ կրիան սուտց:

— Ո՛վ ե ձեզանից ամենաարագընթացը:

Ջալլամն սուտց:

— Յես: Յես մի բոպեյում 100 մետր եմ վազում:

— Լավ, — սուտց կրիան, — Յես մի բոպեյում միայն 10 մետր եմ անցնում: Դու կանգնիր իմ յետևին 100 մետր ասարածության վրա: Մինչև դու այդ 100 մետրն անցնես, յես 10 մետր կանցնեմ և քեզանից առաջ կլինեմ:

Մինչև դու 10 մետր անցնես, յես 1 մետր կանցնեմ և ելի քեզանից առաջ կլինեմ:

Մինչև դու 1 մետր վազես, յես կսողամ $\frac{1}{10}$ մետր և քեզանից առաջ կլինեմ:

Մինչև դու $\frac{1}{10}$ մետր անցնես, յես կանցնեմ $\frac{1}{100}$ մետր և ելի քեզանից առաջ կլինեմ: Դու՝ $\frac{1}{100}$, իսկ յես 1 1000, — միևնույն ե, թող ամենափոքր տարածութունը լինի, բայց յես միշտ առաջ կլինեմ: Դու իմ առաջը յերբեք չես կարող սալ:

— Արի փորձենք, — ասաց Չայլամը, թե չե յես վառ մտթեմատիկոս եմ:

Նա կանգնեց կրիայի յետևին, 100 մետր տարածության վրա, կոկորդիլոսը պոչով խփեց — մեկ, յերկու, յերեք, — և նրանք վազեցին:

Յես, իհարկե, շատ զարմացա, վոր գազանները գիտեն մեարը, կիլոմետրը և կոտորակները: Հետո յես վորոշեցի — սվ վոր վազքում հաղթի, նրա վրա յեւ կնստեմ, կգնամ: Հս չեմ կարող 10 կիլոմետր վտարով գնալ, հա՛ թե ում վրա նստեցի ու գնացի, չեմ ասի: Թող ընթերցողներն իրենք մտածեն ու իմանան:

ԱՄԵՆԱԼԱՎ ՑԱՏԿՈՂԻ ՄԱՍԻՆ

«Նախ քան պատմելը, թե ինչպես յեկա ճամբար, յես ուզում եմ, վոր ընթերցողներն ել ինչ հետ ծիծաղեն: Յես կպատմեմ, թե ինչպիսի զվարճալի դեպք պատահեց գազանների նիստին:

Հենց վոր ջայլամն ու կրիան շափ ընկան, բոլոր գազանները ծիծաղեցին: Այս ժամանակ քարի վրա բարձրացավ լուն, շատ սովորական աֆրիկական լուն: Նա բարակ ձայնով գոչեց.

— Իսկ յես բոլորից լավ եմ թռչում: Յես բոլորից բարձր եմ թռչում:

Գազաններն սկսեցին ավելի շատ ծիծաղել:

— Ի՞նչ կա վոր, — ասաց կենդուրոն: — Արի մենք ել մրցենք:

Այստեղ յես Ամենագետին ընդհատեցի.

— Կ՞ոց, սպասիր, Ամենագետ Աֆրիկայում կենդուրո չկա, նրանք միայն Ավստրալիայում են լինում:

— Դատարկ բանն, — ձեռքը թափ տվավ Ամենագետը: — Արժե արդյոք այդ հաշվի առնել: Յես կենդուրոյին եմ գրել, վորովհետև նա շատ լավ է ցատկում: Նա պոչով իրեն ոգնում է:

— «Ելի մի է ուզում ցատկել, — հարցրեց՝ կենդուրոն:

— Յես, ասաց քարայծր:

Նրանք կողք-կողքի կանգնեցին, կոկորդիլոսը կրկին պոչով խփեց — մեկ, յերկու, յերեք, և բոլոր ցատկողները վեր ցատկեցին՝ ով ինչպես կարող եր՝ և՛ լուն, և՛ կենդուրոն, և՛ քարայծր: Կենդուրոն ցատկեց 2 մետր, քարայծր՝ 3 մետր, իսկ լուն՝ միայն կես մետր:

— Հիանալի յե, — հնչեց փիղը: — Ամենից լավ ցատկում ե...

Բայց ինքներդ խմացեր, թե ինչ ասաց՞ փիղը: Յես չը-
սեցի լի, վորովհետև հեռվից ջայլամն ու կրիան յերեացին:
Յես իմ նժույզին թամբեցի և դեպի համբարը ուղացաւ:

ԳԼՈՒԽ III.

ՄՈՎԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ, ՆՐԱՆՑ ՅԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ՈՒ ԹՈՌՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Յերկու շաբաթից հետո մեր դիրիժաբլը նորագլած եր:
Մենք կապուսեցինք մեր հավաքածուներն ու ծոցատեղերը
և դեպի տուն թռանք: Ովկիանոսի վրայով թռչելը շատ
հետաքրքրական եր, դրա համար ել մենք շատ ծուռ ու

մուռ թռանք: Այիքները շատ մեծ-մեծ եյին: Թռչում ենք,
թռչում, թռչում — միայն ջուր է:

— Մի իմանաս թե այստեղ քանի տեսակ ձկներ են
աղբում, — առաց ինձ մեր գիրիժարլի մեքենագետը: Յերևի
նրանցից ամեն մեկն էլ յերեխաներ ունի:

Իսկ յես հենց այդ յերեխաների մասին եյի մտածում:
Վերցնենք որինակ ծովատռեխը...»

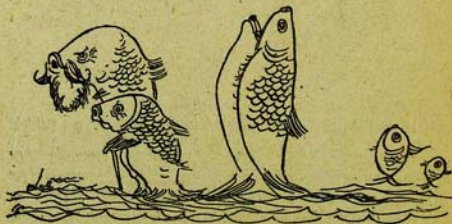
— Մովտառեխ չե, այլ ծովատառեխ: Մովտառեխ ճա-
շարանումն են առում, — ուղղեցի յես:

Շուրկա Մմիրնովը և Մուրկան միանգամից բարկացան
ինձ վրա.

— Լոբր, թող կարդա:

Ամենագետը շարունակեց:

«Ով ծովատառեխ կերել է, նա գիտե, վոր նրա մեջ
շատ խավյար կա. յերկու յերկար կտոր և յուրաքանչյու-

բում, յերեի, տասը հազար հատիկ: «Յենթադրենք, — մտ-
ծեցի յես, — վոր վոչ մի հատիկ անտեղի չի կորչում, յերե-
խաներից վոչ մեկը չի փչանում: Այն ժամանակ տարվա-
վերջին, որինակ, մի զույգի փոխարեն կլինի քսան հազար
զույգ: Իսկ հետեյալ տարին»...

— Լսիր, — ասացի յես մեքենագետին, — յեթե յերկու-
տարվա ընթացքում մի զույգ ծովատառեխից առաջացած
բոլոր յերեխաներին ութուներին վորսանք, վորքան կկշտի
ամբողջ վորսը:

— Իսկ վորքան ե կշուում մի ծովատառեխը, — հարցրեց
մեքենագետը:

— Ասենք թե, մի կիլո: Իսկ խալյար, ասենք, յուրա-
քանչյուր զույգն ունի քսան հազար:

— Լսի՛, — ասում ե, — իսկո՛յն — Յես ել քեզ մի խնդիր
տամ: Մովում լողում են յերկու կես ձուկ: Կեսն ավելի-
շատ խալյար ունի, քան ծովատառեխը — հարյուր տոնն:
Յեթե մի տարվա ընթացքում մի զույգ կեսից առաջա-
ցած բոլոր յերեխաներին բռնենք, վորքան կկշտի այդ
վորսը:

— Արի մըցությամբ հաշվենք, — առաջարկեցի յես:
 — Արի, — ուրախացավ մեքենագիտը (նա շատ լավ
 աղա յեր): — Միայն թե յես քեզանից շուտ կհաշվեմ:

Յես, իհարկե, վեճը տարա, վորովհետև կեանքի մասին
 քիչ-միչ բան գիտեյի, իսկ նա չեր հասկանում: Այ թե ծի-
 ծաղեցինք հետո, յերբ նա ցույց տվեց իր թուղթը գերո-
 ներ շարված, իսկ յես իմը, վորի վրա միայն յերեք թիվ կար:

Այսպես բըքշալով ու ծիծաղելով մենք թռանք կատաղի
 ովկիանոսի վրայով և շուտով մեր վտանների տակ արգեն-
 Սիրբին եր»:

ԳԼՈՒԽ IV.

ՅԵՐԵՍՈՒՆ ՍՎՅՈՒՌՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Սիրբիբում մենք շատ հետաքրքրական բաներ տեսանք,
 թեև ամբողջ ժամանակ նոր քաղաքներից հեռու ելինք
 կենում, անտառներին՝ մոտիկ, վորովհետև մեր արշավա-

խումբն ուսումնասիրում եր վայրի գազաններն իրենց հայրենի տայգայում:

Մի անգամ մենք տայգայում նստել եյինք խարույկի մոտ: Մեզ մտեցավ մի վորսորդ և խնդրեց տաք անդ տուր: Նա պատմեց մեզ յերեսուն սկյուռաների պատմությունը:

«Մի անտառում յերեսուն սկյուռ եր ապրում: Նրանք, իհարկե, իրենց փշակն ընկուլոյդ եյին հավաքում:

Այդ անտառի անտառապահը մի վայրի խոզ եր: Մի անգամ նա հավաքեց բոլոր սկյուռաներին ու ասաց.

— Քաղաքացիներ, Դուք շատ ընկուլոյդ եք վերցնում: Պետք է ուրիշների մասին ել մտածել: Այդքան մի հավաքեք, թե չե ընկուլոյդ թափելը կարգելեմ:

Սկյուռաները քշփշացին, քշփշացին ու պատասխանեցին.

— Մի բարկացիւր, ընկեր անտառապահ: Արի պայմանավորվենք: Քանի՞ ընկուլոյդ եք թուլյատրում վերցնել:

— Ամեն մեկիդ հարյուր հատ, — ասաց խոզը: Բավական ե:

— Այդքան ինչի՞ յե պետք, — պոչերն իրար զարկեցին սկյուռաները: — Այս սկյուռին հարկավոր ե մեկ ընկուլոյդ, սրան՝ յերկու, սրան՝ չորս, սրան՝ ութ: Արի այսպես պայմանավորվենք: առաջին սկյուռը վերցնի մեկ ընկուլոյդ, իսկ յուրաքանչյուր հետևյալը՝ յերկու անգամ ավելի իր նախորդից:

Անտառապահն ուրախացավ:

«Այ քեզ հիմար սկյուռներ», — մտածեց նա:

— Լավ, — ասում ե, — միայն թե, լսեցեք, խոսքներդ պինդ պահեցեք: Բացի այդ ընկուլոյդներից — ուրիշ վնչ մի հատ:

Իսկ սկյուռներն ուրախացան, մինչև անգամ հրավերք սարքեցին — ընկուլոյդով, իհարկե: Յեվ այնտեղ ընկուլոյդ կերան հիմար խոզի կենացը:

— Իսկ ինչու յե խոզը հիմար, — հարցրի վորսորդին

— Այդ ինքզ իմացիր, յեթե խելոք ես, — ծիծաղեց վարսորդը և սկսեց պատմել աղվեսի բուժարանի մասին, վորի համար աղվեսներ եր վորսուժա:

ԳԼՈՒԽ V.

ՈՒՂՂԱԿԻ ԺՈՒԶԿԱ ՇԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Վերջապես, մեր ճանապարհորդութիւնը վերջացավ: Ինչքան ել շատ քաղաքներ տեսած լինեյի, ելի բոլորից դուրեկան եր նորից Մոսկվան տեսնել, նստել ամենահասարակ արամվայի մեջ և տուն գնալ: Ինչքան ել շատ գաղաններ տեսած լինեյի, բայց բոլորից շատ ուրախացա, յերբ իմ դիմացը դուրս յեկավ մի շատ հասարակ շուն — Ժուչկան: Վարսեղից եր իմացել, թե յես պետք ե գամ, — չգիտեմ: Յերևի, նրանք վորեւ շնային հեռազիր ունենա:

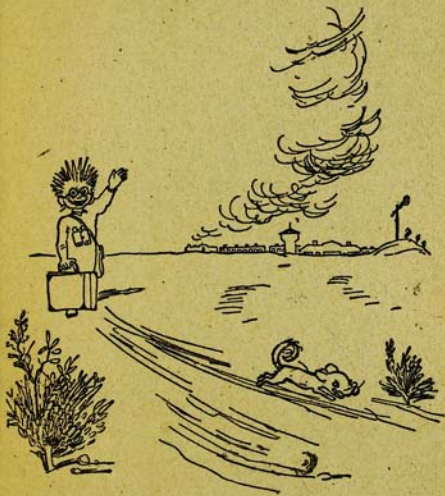
Ժուչկան ինձ պատահեց հենց արամվայի մոտ:

Իսկ մենք արամվայից այն կողմը պետք ե վտարով յերկու կիլոմետր գնայինք: Մենք գնում եյինք, սակայն նա շտապում եր, վոր տուն հասնի, պարծենա, թե՛ ահա տիրոջս բերել եմ (չե՛ վոր յես շնային լեզուն շատ լավ եմ հասկանում):

Յես արագ վազում եմ, իսկ նա ինձանից յերկու անգամ արագ ե վազում: Հասնում ե տուն, ելի յես գալիս ինձ մոտ, դունչը խփում վոտիս և ելի տուն վազում: Այդպես ամբողջ Ժամանակ լեզուն հանած վազում եր:

Հիանալի շուն ե Ժուչկան: Նա ինձ բոլոր գաղաններից ավելի յե դուր գալիս — և՛ փղից ավելի, և՛ կենդուրայից ավելի, և՛ ընձուղտից ավելի: Իսկ դուք ինչ եք կարծում, քանի՞ կիլոմետր վազեց նա, մինչև յես արամվայի մոտից տուն հասա:

Ամենագեաը ձեռքը բարձրացրեց և թևքով սրբեց քրտինքը, վորը հոսում եր նրա թշի վրայով:

Կ Ե Մ Ե Ս Խ Ա Ն Զ Ի Բ Ը
 Դարի, այնի յի կազմի մասին.
 Մարզ փոխադրում է այնին. Կե-
 րպանում է, սահման կազմաբը.
 Փոխադրում է կազմաբը, յես սահման
 այնին Բողնում է այնին, փոխադրում
 է գային, ապա վերադառնա. Տ. փոխա-
 դրում այնին Ամենաբարգեբաց կրիայի
 մասին: Ինարին Ամենագետը Զայումով
 զնայ է զոչ քն կրիայով, զարմնահե մի
 բողնյում Զայումը հասով կրիային 90
 մետր: ի զբա, 1/2 բողնյում 10 մետր
 զբա. ուրեմն նա հասով կրիային 11/2
 բողնյից հետո Ինարին Զայումն ավելի
 արագ է զազում, քան մի բողնյում 100
 մետր. Ամենայով ցատկազի մասին Յեթն
 շաբանից սահմանաբարով. ապա կազմից
 ցարայնը: Սահման սահմանով ցատկաբը
 լում էր, զարմնահե ցար-յնը ցատկից
 միայն իր հասակից յե, եր անգամ բարձր,
 իսկ լում իր հասակից հարյուրամբ
 անգամ բարձր, Յեթն ցարայնն այն-
 զե ցատկեր, ինչպես լում, նա կը-
 զատուեր սահմանաբար սահման զբ-յից
 Մովի բնակիչների մասին: Գուր
 կաթնասուն կենդանի յե, խոմ-
 յար չունի: Նա կենդանի ձ-գից
 է մնում — մեկ, կամ յերկու է
 նրանց կերակրում է կաթով:
 Յեզ մնում է զոչ սահմանա-
 բի: Յերեսուն սիլուանների մա-
 սին Յոզն աստիարից
 սիլուաներին SOLO ըն-
 հույր իսկ սիլուաները
 խորացին նրան. Նը-
 բանց աստիարն այն-
 քան ընկ-ւյր զոչ
 պետ է յերկու շա-
 բան համարի: Ուզ-
 զակի ժուլիայի մա-
 սին Տրամվայից
 հետո պետ է
 2 կիլոմետր
 քա շէ յե յե
 ժուլի
 ամբողջում
 ման մե
 զազում
 երկ զա-
 զում
 է Ը

14. 1926
 ANT No 1026

Ամենագետից
 յերկու ան-
 ցամ արագ:
 Ուրեմն նա
 զազից չորս
 է ին մետր:

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220035576

ԳԻՆԸ 75 ԿՈՊ. [20կ] Ը 6 4 8 8 3

A 35576

М. А. ГЕРШЕНЗОН.
ВСЕЗНАЙКИНЫ ЗАГАДКИ

АРМЕНГИЗ — ЭРИВАНЬ

ՈՒՍՄԱՆԿԷՐԱՑ — ՅԵՐԿՎԱՆ — 1956